

F

1915 okt. 4

Sándor János belügyminiszter átírata a latin betű használata, a naptáregyesítés és a gör. kat. egyházmegyék magyar egyházi nyelve tárgyában Ung megye törvényhatóságához Bereg megye törvényhatósága útján az alsóvereckeai járás gör. kat. papsága részéről intézett kormánytámogató határozat tárgyában

ME 1915–XII. res.–450 (5391 res./915)

(Gévelt eredeti irat)

Szám: 116982/1915.
II. a.

Tárgy: Az alsóvereckeai járás görög
katholikus híveinek hazafias mozgalma.

Nagyméltóságú Gróf Miniszterelnök Úr!

*Ung vármegye*¹ főispánja a vármegye 1915. évi szeptember hó 16-án tartott rendes közgyűléséről tett *jelentésében kiemelte* a vármegyei közgyűlésnek azt a *határozatát*, mellyel az *alsóvereckeai járás görög katolikus lakossága hazafias érzelmeinek és óhajainak megnyilvánulását örömmel üdvözölte.*

Ez örvendetes mozgalom jelentőségére való tekintettel is, a határozat hozatala körül történeteket Nagyméltóságod tudomására juttatni óhajtván, van szerencsém a főispán jelentését másolatban tisztelettel áttenni.

Budapest, 1915. október hó 4-én.

Sándor s. k.

66

1915 jún. 26

*A Szlovák Nemzeti Párt elnökségének nyilatkozata a szlovák nemzetiségű katonák hősiességéről*¹

Jónak találjuk néhány figyelmeztető, ám jószándékú szót intézni mindazokhoz, akik a jelenlegi háború kitörésétől kezdve pártunk sok tagjának az életét megkeserítik hazafiasságuk értelmetlen és alaptalan kétségbevonásával, általuk soha el nem követett tettekért való feljelentésekkel s — minél nagyobb a remény a normális viszonyok közeli visszatérésére — szaporodó fenyegetőzésekkel, hogy ők majd *leszámolnak* velük, amint a mostani háború győzelmesen véget ér.

Nem tartjuk feleslegesnek, hogy mindenkit, aki így gondolkodik és cselekszik, figyelmeztessünk, hogy az efféle magatartással nem csupán furcsán honorálják pártunk és népünk valamennyi rétegének hazafias és lojális magatartását, de ezekben a zord időkben egyenesen veszélyeztetik ha-

¹ A kiemelések kék ceruzával aláhúzva.

¹ A nyilatkozat eredeti címe és leőhelye: *Raz navdy* — Egyszer s mindenkorra. — Národnie noviny 1915. jún. 29; 76. sz. 1. l.

zánk valamennyi nemzetiségének fölöttébb szükséges együttélését s azt, hogy ezen idők elmúltával a jelenlegi háború okozta veszteségek és sebek mielőbb pótolva legyenek s begyógyuljanak.

Nyilvánvaló dolog, hogy pártunk a mostani háború következtében igen kényes helyzetbe került. Azért is, hogy előre látta a háború valamennyiünkre rázúduló borzalmaikat és az ifjú, reményteljes, igencsak szükséges és *drága* életekben okozott megszámlálhatatlan veszteséget s a boldogtalanságot, mely miatta családok százait és ezreit sújtja, és végül azt, hogy a háború egész nemzedékünket gazdasági és kulturális fejlődésében nemcsak megállítja, de valószínűleg egy egész évszázaddal vissza is veti; sem pártunk egésze, sem egyes tagjai nem fogadták örömmel. Mindazonáltal magát s kedves nemzetét az Úr bölcs és kegyelmes elrendelésének alávetve — minden egyes alkalommal lelkiismeretesen teljesítette kötelességét.

Igaz, nem a vérontást kedvelő emberek módjára, de a dolog komolyságának és pártállásunknak megfelelő szavakkal mindjárt a háború elején felhívtunk² minden, a mi szavunkra hallgató embert, hogy ne feledjék, amit a törvények parancsolnak s odaadással teljesítse mind polgári, mind katonai alattvalói kötelességeit.

Nem szükséges bizonygatnunk, hogy népünk meghallotta felhívásainkat. A szlovák nép példamutató türelemmel és áldozatkészséggel viseli el mégoly nehéz sorsát is.

Azt, hogy a zászlók alá szólított ifjúságunk is eleget tesz a felé irányuló várakozásnak — noha ez irányban semmiféle érdemeket nem sajátítottunk ki magunknak — jellegzetes módon bizonyítja a Danzers Armeezeitung katonai lap tudósítójának „Das Kaschauer Korps” (A kassai hadtest) c. cikke az e hó 14-én megjelent 24. számban, melyből szó szerinti fordításban részletet közlünk azok számára, akikhez ez a figyelmeztetés szól:

„A legutóbbi galíciai harcokról szóló hivatalos tudósításokban ismételten külön is kiemelték a 6. kassai hadtest tetteit. Ezt a hadtestet a háború kitérésének időpontjában a jelenlegi hadseregparancsnok, Boroevič tábornok vezette. A mostani harcokban Arz vezérezeredes³ volt a hadtest szerencsés vezére. Arz vezetése alatt a hadtest harcolt már Galícia középső részén Limanovánál és Gorlicénél, később Hrybovnál, s különleges dicsőséget harcolt ki magának Radymnál...

6. hadtestünknek itt egy igen megerősített hídfő elfoglalása volt a feladata. Emiatt először el kellett foglalnunk az ellenség által igencsak elsáncolt Ostrovot, miközben ki voltunk téve a géppuskák szörnyű tüzének. Hőseink már reggel 8 órakor tűz alatt voltak. Tüzérségünk oly pontossággal dolgozott, hogy a visszavonuló ellenséges gyalogság rendkívüli veszteségeket szenvedett. Egy ellenséges úteget vágásban semmisítették meg. A Przemysl irányába menekülő ellenfél üldözése közben hőseinknek ismét nehéz harcot kellett vívniuk a zábropi hídfőnél, rögtön ezután ugyanakkora összecsapásokra került sor Mienovcénél, melyet az oroszok kétségbeesett bátorsággal védtek.

Horodisko dombját szuronyrohammal foglalták el véres harcban...”

Ilyen eredmények csak bátor, céltudatos vezetés egységes tevékenysége mellett lehetségesek, *első osztályú, a legkiválóbb szellem által éltetett legénységgel.*

Ezért talán nem lesz érdektelen, ha emlékeztetünk rá, milyen nemzetiségekből tevődik össze ez a győztes magyarországi hadtest.

Elég egy pillantás a térképre, s meggyőződhetünk róla, hogy a 6. hadtest olyan kerületből van összeállítva, amelyet három nemzetiség lakik: németek, magyarok és szlovákok.

Kassa városát, amelynek a nevét e hadtest viseli — németek alapították. Ez Magyarország egyik legszebb régi városa. A kassai katonai körzethez tartozik a szepesi német nyelvterület mintegy 42.000 német lakossal. A magyar nyelvterület határa Abauj, Gömör és Zemplén megyék déli részein keresztül húzódik, ezért a kassai hadtest soraiban a tősgyökeres magyarok bizonyos százaléka is megtalálható, de a legénység legnagyobb része tiszta szlovákokból áll. Ez az igénytelen, minden elemmel dacoló, példátlanul edzett néptörzs ezekben a harcokban különösen kitüntette magát.

² A Szlovák Nemzeti Pártnak a háború elején kiadott nyilatkozatáról van szó (I. a 6. D iratot).

³ Arz Arthur vezérezeredes (1857–1935), 1914-től a kassai 6. hadtest parancsnoka.

Az 5. pozsonyi hadtestben éppúgy a szlovákok vannak többségben, mint a 6. hadtestben. A 72. pozsonyi háziezred, mint ismeretes, különösképpen Rudníkánál tüntette ki magát, a 15. trencsényi s a 13. pozsonyi gyalogos honvédezred a losonci gyalogezredhez hasonlóan — túlnyomórészt szlovákokból összeállítva — szintén kitűnően tartotta magát.

Pártunk ilyen viselkedése mellett s fiainknak a legilletékesebb, egész hadseregünk katonai érdekeit szolgáló folyóirat által kiállított bizonyítvány birtokában elvárjuk azoktól is, akiknek eddig szálla voltunk a szemükben, hogy szívükre helyezik a kezüket és nem fognak népünkkel szemben ellenségesen viselkedni csak azért, mert szlovák.

Turócszentmártonban, 1915. június 26-án.

A Szlovák Nemzeti Párt
Elnöksége